

УДК 351:355

Гудзь П.В.¹, Гудзь М.В.²

¹ д-р економ. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² д-р економ. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ВІДБУДОВОЮ ЕКОНОМІКИ ГРОМАД І ТЕРИТОРІЙ

Система публічного управління та адміністрування в Україні знаходиться під впливом руйнівних причин внаслідок військової агресії, тимчасової окупації значної частини території, сповільнення реформи децентралізації влади, дефіциту професійних кадрів з числа публічних службовців, значна

частина яких стала переміщеними особами. В результаті війни поглибилась економічна криза: реальний ВВП у II кварталі 2022 року зменшився порівняно з II кварталом 2021 року – на 37,2%. Інфляція зросла майже до 24 відсотків порівняно з попереднім роком. Істотний бюджетний дефіцит привів до збільшення загального попиту на інфляційній основі при одночасному скороченні пропозиції. Разом з тим, Уряду вдалося в цілому стабілізувати економічний спад: запровадили контроль над рухом капіталу, щоб запобігти масовій втечі грошей із країни, а стабілізувати обмінну вартість гривни з метою упередження інфляційної паніки.

В регіонах в найскладнішій економічній ситуації опинилися ті громади, що знаходяться в зоні бойових дій, де унеможливлена системна робота органів публічної влади, зокрема Запорізька область, територія якої на 75 % є тимчасово окупованою. Кількість зруйнованих об'єктів промислової, соціальної та адміністративної інфраструктури перевищили 3 тис. одиниць: переважно школи, дитсадки, адміністративні будівлі, транспортна інфраструктура. Агресор знищує житловий фонд, об'єкти критичної інфраструктури - теплоцентралі, електричні підстанції, лінії електропередач, мостові переходи, заміновано сільськогосподарські землі, території житлової забудови. Загострюються виклики розвитку регіонів та територіальних громад.

Гострим постає питання вибору моделей, форм, способів відбудови місцевої економіки. Економічна теорія засвідчує, що в публічного управління економічною сферою в особі Національного банку, Уряду та Центральних органів виконавчої влади, існують два основних способи впливу на ринки та галузі економіки для подолання кризових явищ: 1) вплив уряду на пропозицію – скорочуючи податки і збільшуючи частку державних закупівель у бізнесу або 2) державний вплив на умови, чинники регулювання величини попиту на ринках шляхом соціальних виплат, зростання соціальних стандартів для активізації внутрішнього ринку та стимулювання попиту. Гібридна або змішана форма державного впливу на економічний розвиток має місце практично в усіх країнах, проте потребує зваженої політики і узгоджених рішень ринкових акторів.

Завдяки збалансованій регіональній політиці довоєнного періоду Україна відпрацювала Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Згідно стратегічних цілей визначається два, на наш погляд, найважливіших механізми забезпечення післявоєнної відбудови економіки регіонів України: 1) формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах, 2) розбудова ефективного багаторівневого врядування [1].

Згуртованість - якісна характеристика зрілості громадянського суспільства, яка відображає усвідомлення людиною власної ідентичності, як громадянина та її здатності навколо певної ідеї до спільної дії у складі спільноти на

принципах довіри, взаємодії, власної приналежності до окремої соціальної групи, участі. Відповідно, згуртованість громади – це об'єднаність територіальної громади на основі ідеї місцевого розвитку, за якої мешканці усвідомлюють власну приналежність до малої батьківщини через спорідненість і уособлення себе на рівні індивідуумів та груп як частини спільної локальної території проживання, роду (родів), культури, релігії, історичних витоків, героїки відомих діячів, традицій і звичаїв, консолідованого бачення майбутнього, та здатних до активної рефлексії в публічній діяльності та управлінні з метою організації сприятливого середовища для життєдіяльності, безпеки і добробуту. Реалізація цілей згуртованості в стратегіях відновлення територіальних громад спрямована на: визначення потреб громади, побудову засад стійкості, у т.ч. продовольчої, комунальної, соціальної, побутової сфер, транспортної логістики, забезпечення безпеки і порядку, застосування оптимальних управлінських моделей. Проф. Жаліло Ярослав виділяє наступні характеристики згуртованості громади: якісні транспорті та інформаційні комунікації; залученість членів громади до процесів управління та функціонування громади як цінність; поєднаність інтересів членів громади на основі взаємної довіри; спільний образ майбутнього, який знаходить втілення у спільній діяльності; спільні практики – механізм повноцінної реалізації соціального капіталу громади [1]. Беручи до уваги принципи розвитку громадянського суспільства, вважаємо за необхідне додати до зазначених ознак ті, що відображають економічну складову згуртованості:

наявність індивідуальної майнової чи земельної власності як елементу внутрішньої, економічної свободи громадянина та консолідуючої спільної власності (права привласнення, володіння, розпорядження, використання) землі, нерухомого майна членів громади;

щільність господарської території, розміщення продуктивних сил, доступність транспортного сполучення, цифрового забезпечення, гуманітарного простору та інфраструктури;

зрілість громади у створенні інститутів громадського суспільства – громадських організацій та органів самоорганізації мешканців громади як неформальних організацій, що функціонують на засадах добровільності, довіри, лідерства та інклюзії;

здатність згуртованої громади ідентифікувати себе як органічну частину згуртованої громади регіону та країни.

Більшість авторів-дослідників явища згуртованості визнають, що інструментом формування згуртованих спільнот різного рівня є практика участі, спільна дія. Враховуючи, що Україні потерпає від безробіття і потрібна фахова зайнятість, видається необхідною ініціатива громад у розробці і реалізації дрібнотоварного виробництва, насамперед, з переробки сільгосппродукції, фруктів, ягід, активізації місцевих промислів: у цих виробництвах висо-

ка частка ручної праці, але і висока додана вартість, що є економічною доктриною функціонування економіки домогосподарств. Громадським активам та депутатами місцевих рад, особливо ТОТ, слід уже зараз проводити аналіз кращих практик розбудови місцевої економіки - від будівництва теплиць до створення майданчиків для індустріальних парків. В експертному середовищі просувається думка окрім планів відновлення ТОТ зі створення робочих місць варто розробити кожній громаді портфель проектів для приватного капіталу. Варто наголосити, що орієнтація економічних зусиль влади має бути спрямована, в першу чергу, на забезпечення умов проживання мешканців – на комунальні послуги, соціальну інфраструктуру і далі - на створення робочих місць, забезпечення виробництва на базі місцевих ресурсів.

Висновок. До механізмів публічного управління та адміністрування повоєнної відбудови і відродження економіки регіонів України відносимо збалансовані урядові програми дій з наявною дорожньою картою їх втілення та нормативною базою; фінансові механізми кредитування національного виробника; забезпечення зайнятості в домогосподарствах та інноваційному секторі економіки. На рівні громад ефективним механізмом відновлення місцевого економічного розвитку постає фактор цілісності та єдності громади – механізм згуртованості у генеруванні управлінських рішень. Адже побудовані на основі довіри членів громади комунікацій на засадах публічності, демократії і колективізму всередині групи є інструментом перетворення індивідуальних пропозицій у колективні рішення економічного, екологічного, безпекового, соціального характеру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
- 2.Жаліло Я. Економічні засади сприяння згуртованості громад. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://is.gd/AWmpL1>